

POLSZCZYZNA, GŁUPTASIE!

Dylematy poprawnościowe
i ciekawostki

*Składam wielkie podziękowanie Panu
Włodzimierzowi Skleniarzowi za bezinte-
resowną pomoc w wydaniu książki „Pol-
szczyzna, głuptasie! Dylematy popraw-
nościowe i ciekawostki” na najwyższym
poziomie edytorskim*

Maciej Malinowski

POLSZCZYŻNA, GŁUPTASIE!

Dylematy poprawnościowe
i ciekawostki

KATOWICE 2021

Recenzent:
prof. dr hab. Jan Miodek

Copyright © Maciej Malinowski
2021 Katowice

Redakcja:
Krzysztof Wojdyło, Jacek Szustakowski

Korekta:
Wojciech Bąk

Łamanie, przygotowanie do druku:
Studio F Fritz Sławomir Juliusz

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Wydawca:
„Śląsk” Sp. z o. o. Wydawnictwo Naukowe
ul. J. Ligonia 7
40-036 Katowice
tel. 32 258 07 56
e-mail: redakcja@slaskwn.com.pl
handel@slaskwn.com.pl
www.slaskwn.com.pl

Druk:
Drukarnia Skleniarz
ul. B. Czerwieńskiego 3d
31-319 Kraków
e-mail: sekretariat@skleniarz.eu
www.skleniarz.eu

ISBN: 978-83-8183-080-5

Spis treści

Przedmowa prof. dr. hab. Jana Miodka . . .	13	Wstęp.	17
--	----	----------------	----

I

Dlaczego tak, a nie inaczej, czyli znaczenie, pochodzenie, historia wyrazów

<i>Imię przed nazwiskiem</i>	21	<i>Ludowy i ludyczny</i>	49
<i>Jerzy, ale: Jurek</i>	22	<i>Człowiek spolegliwy?</i>	50
<i>Marek nie jest zdrobnieniem....</i>	23	<i>Obwarzanek</i>	51
<i>Jack to nie Jacek!</i>	24	<i>Węgieł, czyli kamień węgielny</i>	51
<i>O zaimku ów</i>	25	<i>Mormorando</i>	52
<i>Korepetycje, czyli korki</i>	26	<i>Sejm (kiedyś sjem)</i>	53
<i>O strażniku i strażaku</i>	27	<i>Dratwa ('mocna nić szewska')</i>	54
<i>Butonierka</i>	28	<i>Kanikuła (łac. Canicula)</i>	55
<i>Brustasza i poszetka</i>	30	<i>Abonament i abonent</i>	56
<i>Baca i gazda</i>	31	<i>Show</i>	56
<i>O dudach i kobzie</i>	31	<i>Niesnaski</i>	57
<i>Kibic (niem. Kiebitz)</i>	32	<i>Kostyczny kolega</i>	58
<i>„Wakacjones cras, na lizusów czas”</i>	33	<i>Zgniłe jabłko</i>	59
<i>O wagarach (dawniej wagusach)</i>	34	<i>Dywan i tapczan</i>	60
<i>(Te) kolonie ('letni wypoczynek')</i>	35	<i>Kłopotliwe słowo adres</i>	61
<i>Skąd się wzięło słowo rower</i>	36	<i>Jak poczta stała się pocztą...</i>	62
<i>Harcierz</i>	37	<i>Nienawiść</i>	63
<i>'Poduszka', czyli jasiek</i>	38	<i>Harmonia i akordeon</i>	63
<i>Dżinsy i włoska Genua</i>	39	<i>Wyrzucić śmieci i śmiecie</i>	64
<i>Jak wielbłąd ukradł nazwę słoniowi</i>	40	<i>Prycza (a nie: prycz)</i>	65
<i>Niedźwiedź</i>	41	<i>Jar, jarzyna, jarosz</i>	66
<i>Paraskewidekatriafofia</i> <i>i triskaidekafobia</i>	42	<i>Keks</i>	67
<i>Paparazzi, czyli natrętni</i> <i>fotoreporterzy</i>	43	<i>Pucołowaty, pucołowaty</i>	68
<i>Oportunista, to znaczy kto?</i>	44	<i>Karmnik</i>	69
<i>Abnegacja, abnegat</i>	45	<i>Dalibóg</i>	70
<i>Antagonista, protagonista</i>	46	<i>Buldożer</i>	70
<i>Sybaryta, hedonista</i>	47	<i>Czelność i bezczelność</i>	71
<i>Zgaduj-zgadula</i>	47	<i>Namolny</i>	72
		<i>Wesz</i>	73
		<i>Mysz (a nie: mysza)</i>	74

<i>Niestety</i> nie jest zaprzeczeniem <i>stety</i> ...	75	<i>Qui pro quo</i> i <i>quid pro quo</i>	124
<i>Sukcesor</i>	75	<i>Melepeteta</i>	125
<i>Peryferie miasta</i>	76	<i>Hat trick</i>	126
<i>Gąsior</i> i <i>gęsior</i>	77	<i>Hetka-pętka</i>	126
<i>Waga</i> największa, <i>ranga</i> – najwyższa . .	78	O <i>łupieżu</i> i <i>łupięży</i>	128
Na <i>szczęście</i> albo <i>całe szczęście, że</i>	79	<i>Brystol</i> ('biały karton')	128
Nie mylmy słowa <i>sążnisty</i> z <i>rżęsisty</i> . . .	80	<i>Apologia, apologeta</i>	129
<i>Rok</i>	81	<i>Adolescencja</i>	130
<i>Firanka</i>	82	<i>Elokwencja</i> i <i>grandilokwencja</i>	130
Co ma <i>gimnastyka</i> do <i>gimnazjum</i> ?	82	<i>Kłuć</i> i <i>kuć</i>	131
<i>Ostawiony</i> nie <i>znaczy</i> 'sławny'	83	<i>Credo (kredo), motto</i>	132
Od czego pochodzą słowa <i>parówka</i> i <i>zraz</i>	84	<i>Szczypiorniak</i>	134
<i>Krewki</i> , kiedyś <i>krechki</i> , czyli 'kruchy' . . .	85	<i>Alibi</i>	136
Nie mylić <i>bardziej</i> z <i>więcej</i>	86	<i>Żołnierz</i>	136
<i>Burak</i>	87	<i>Prehistoria, prahistoria</i>	138
<i>Chachmęcić</i>	88	<i>Bryza</i>	139
<i>Urna, ossuarium, kolumbarium</i>	89	<i>Pantomima</i>	140
<i>Prosperity</i>	90	<i>Morale</i>	140
<i>Pierca</i> ('advokat') i <i>sok</i> ('prokurator') .	91	<i>Hobby</i> , czyli... kij z końską głową	141
<i>Szkoła</i> , kiedyś... <i>czas</i> odpoczynku	92	Co to jest <i>passe-partout</i> ?	142
<i>Odium</i>	93	<i>Igry</i> i <i>igrcy</i>	143
<i>Faworyt</i>	93	<i>Bojler</i> i <i>brojler</i>	144
<i>Balwierz</i> ('ten, co dawniej golił brodę') .	94	<i>Fizjonomia</i>	145
<i>Ameryka</i> – na cześć <i>Ameriga</i> <i>Vespucciego</i>	95	<i>Pizza</i>	145
<i>Naleśniki</i>	96	<i>Sentymentalny</i>	146
<i>Cicerone</i> i <i>grób pobielany</i>	97	<i>Google</i>	147
<i>Parasol</i>	98	<i>Bożyszczce</i>	148
<i>Sekret</i> (kiedyś 'wychodek').	99	<i>Styczeń</i> był <i>lutym</i> , a <i>luty</i> – <i>stycniem</i> . .	149
<i>Marmolada</i>	100	<i>Szatnia</i>	150
<i>Garkuchnia</i> i <i>garkotłuk</i>	101	<i>Y</i> , czyli <i>igrek</i> lub <i>ipsylon</i>	151
<i>Mizogin</i> i <i>mizoandryczka</i>	102	<i>Skromny</i> (dawniej <i>skrowny</i>)	152
<i>Bombonierka</i>	102	Poprawne <i>póki</i> (<i>dopóki</i>) i błędne <i>póki co</i>	153
<i>Pokój</i> , czyli <i>spokój</i>	103	<i>Szynszyla</i>	154
<i>Omnibus, autobus, bus</i>	104	<i>Świszczypała</i>	155
<i>Errata, folia, premia, rudera</i>	105	<i>Dworzec</i>	156
<i>Ceregiele</i>	106	<i>Niechlujny</i>	157
<i>Karnawał</i>	107	<i>Tudzież</i> nie <i>znaczy</i> 'albo'...	158
<i>Badminton</i>	108	<i>Hot dog</i>	159
<i>Tektura, plomba</i>	109	<i>Kurna chata</i> , czyli 'chata bez komina' . .	160
<i>Dziewka, dziewczyna</i>	110	<i>Sztyblety, sztylpy, czapsy</i>	161
<i>Kasztan</i> i <i>kasztanowiec</i>	111	<i>Cheerleaderki</i>	162
<i>Sylwester</i> , czyli <i>szczodry wieczór</i>	112	<i>Kwarantanna</i>	163
<i>Zabawa, krotochwila, rozrywka</i>	113	<i>Mamona</i>	164
<i>Prezenty</i> , czyli <i>kołody</i>	114	<i>Apteka</i> (dawniej <i>apoteka</i>)	165
<i>Géant, Auchan, Carrefour</i>	115	<i>Fryzjer</i> (kiedyś <i>fryzjer</i>)	166
<i>Ołówek</i>	116	<i>Bałwan</i> i... <i>bałwochwalstwo</i>	167
<i>Maraton</i>	117	<i>Łękotka</i> i <i>łqkotka</i>	168
<i>Landszaft</i>	118	Kiedyś na 'uczniów' mówiono... <i>studenci</i>	168
<i>Nastolatkwie</i>	118	<i>Parafraza</i> i <i>peryfraza</i>	170
<i>Ciuciubabka</i>	119	<i>Apostrof</i> i <i>apostrofa</i>	171
<i>Deliberacje, dyfamacja</i>	120	O <i>kochaniu</i> i <i>miłości</i> , które kiedyś <i>znaczyły</i> co innego	172
<i>Hocki-klocki</i>	121	<i>Nissan</i> miał być <i>datsonem</i>	173
<i>Oranżada</i>	121	<i>Toyota</i> zamiast <i>toyody</i>	174
<i>Incognito</i>	122	<i>Krawat</i>	175
<i>Alias</i> ('inaczej').	123		

<i>Blamaż</i> (niem. <i>die Blamage</i>)	176	<i>Obłądny</i>	195
<i>Zimne ognie, czyli o oksymoronach.</i> . . .	176	<i>Trudno</i> (a nie: <i>ciężko</i>) <i>zrozumieć</i>	196
<i>Karambol</i>	177	<i>Rozbić namiot, obóz</i>	197
<i>Oscar</i> (nagroda filmowa)	178	<i>Ignorancja i ignorowanie</i>	198
<i>Igelit, bakelit</i>	179	<i>Sztambuch.</i>	199
<i>Uff, roku 2020.</i>	180	<i>Awangarda i ariergarda</i>	199
<i>Rok przestępny</i>	181	<i>„A co to jest solfeż, tato?”</i>	200
<i>Kanister</i> (a nie: <i>karnister</i>), <i>inbus</i> (a nie: <i>imbus</i>)	181	<i>Obumrzeć i odumrzeć.</i>	201
<i>Hulajnoga</i>	183	<i>Znieubić</i>	202
<i>O kokoszy i kokocie</i>	184	<i>Optyka</i>	202
<i>Bistro</i>	185	<i>Recital</i>	203
<i>Arbiter i arbitralny</i>	186	<i>Lek.</i>	204
<i>Kontyngent</i>	187	<i>Rozbisurmanić się</i>	205
<i>Okrąg i okręg</i>	187	<i>Skąd się wzięło słowo skarbonka?</i>	206
<i>Krąg i kręg</i>	188	<i>O słowie król</i>	207
<i>Smog</i>	189	<i>Ile kropek ma wielokropek?</i>	208
<i>Prestidigitator</i>	190	<i>Puryzm, leseferyzm, indyferentyzm</i> <i>językowy</i>	209
<i>Matura</i> (łac. <i>maturus</i> ‘dojrzały’)	191	<i>Kuć i orać w dzień zawzięcie,</i> <i>czyli jak zapamiętać liczbę π</i>	210
<i>Bransoletka</i>	192	<i>Łoi nas anioł, czyli niech żyją</i> <i>palindromy.</i>	211
<i>Kolacja najpierw była... ‘składką</i> <i>pieniężną’</i>	192	<i>Pójdźże, kiń tę chmurność</i> <i>w głąb flaszyl, czyli: co to jest</i> <i>pangram</i>	212
<i>Charakterny.</i>	194		
<i>Mianownik, gdyż pytamy o ‘miano’</i> (kto to jest?)	195		

II

Tajemnice frazeologii. Kopalnia ciekawostek
i wiedzy o dawnej polszczyźnie

<i>Bogiem a prawdą</i>	214	<i>Ani na jotę</i>	234
<i>Nie udawaj Greka</i>	215	<i>Bez pracy nie ma kołaczy</i>	235
<i>Odwracać kota ogonem</i>	216	<i>Nudy na puły</i>	236
<i>Dlaczego mówimy, że pies się wabi?</i> . . .	217	<i>Palma komuś odbiła.</i>	237
<i>Rozebrać się jak do rosołu.</i>	218	<i>Mówić bez ogródek;</i> <i>Spuścić nos na kwintę</i>	238
<i>Cztery kąty i piec piąty.</i>	218	<i>O zwrocie trącić myszką i wyrażeniu</i> <i>kruczki prawne</i>	239
<i>Zostaniesz kiedyś sam jak palec</i>	219	<i>Wet za wet.</i>	240
<i>Poczuć pismo nosem</i>	220	<i>Złoić (komuś) skórę.</i>	242
<i>Mierz siły na zamiary.</i>	221	<i>Ciemny jak tabaka w rogu</i>	242
<i>Siedzieć w kozie</i>	222	<i>Być (z kimś, z czymś) na bakier</i>	243
<i>Wpaść jak po ogień</i>	223	<i>Lać jak z cebra</i>	244
<i>Coś grubymi nićmi szyte</i>	224	<i>Baki (komuś) świecić</i>	245
<i>O kominiarzu i łapaniu się za guzik</i> . . .	225	<i>Uśmiechać się pod nosem</i> <i>albo pod wąsem.</i>	246
<i>Strachy na Lachy (lachy).</i>	226	<i>Trzymać się kupy.</i>	247
<i>Myśleć o niebieskich migdałach;</i> <i>Niebieski ptak</i>	227	<i>Po linii najmniejszego oporu;</i> <i>Nie zasypiać gruszek w popiele</i>	248
<i>Narobić poruty.</i>	228	<i>Gonić w piętę i kruszyć kopie</i>	249
<i>Strzelić focha</i>	229	<i>Czarno na białym</i>	250
<i>Dla hecy</i>	230	<i>Noga się komuś powinęła</i>	251
<i>Metoda kija i marchewki.</i>	231		
<i>Zamienił stryjek siekierkę na kijek.</i> . . .	231		
<i>Na modłę</i>	232		
<i>Nie w kij dmuchać</i>	233		

<i>Krakowskim targiem</i>	252	<i>Powiedzieć coś z głupia frant</i>	274
<i>Być na tapecie</i>	253	<i>W gorącej wodzie kąpany</i>	275
<i>Stracić grunt pod nogami</i>	254	<i>Mieć kuku na muniu</i>	277
<i>Łyżka dziegciu</i>	255	<i>Jak spaść, to z dobrego konia</i>	277
<i>Jak na ironię</i>	256	<i>Szósty (a nie: siódmy, ósmy itd.) zmysł</i>	278
<i>Dwa grzyby w barszcz</i>	256	<i>Miecz Damoklesa; Pieskowa Skala</i>	279
<i>Głupi jak but (z lewej nogi)</i>	257	<i>Spozycząc na laurach</i>	280
<i>Dlaczego mówi się pięta achillesowa?</i>	258	<i>Jeden sasa (sa, sa), drugi do lasa</i>	
<i>Stanąc okoniem</i>	259	albo <i>Jeden do Sasa, drugi do Lasa</i>	281
<i>Pięknym za nadobne</i>	260	<i>Ósmy cud świata</i>	283
<i>Gapić się jak sroka w gnat</i>	261	<i>Wyrwać się (wyskoczyć) jak filip</i>	
<i>Pragnąć czegoś jak kania dżdżu</i>	261	z konopi	284
<i>Wystrychnąć (kogoś) na dudka</i>	262	<i>Trzymać z kimś sztamę</i>	285
<i>Słowo się rzekło, kobyłka u płota(u)</i>	263	<i>O niepuszczaniu pary z gęby</i>	
<i>Wykręcić się sianem</i>	264	i puszczeniu farby	286
<i>Kość jest (pod)rzucona – oznajmił</i>		<i>Po mieczu ('po ojcu'), po kądzieli</i>	
<i>Cezar – i zaczął przekraczać rzeczkę</i>		('po matce')	287
<i>Rubikon</i>	265	<i>Mieć (coś) wypisane na czole</i>	288
<i>W powiedzeniu Reja nie chodzi o gęsi...</i>	266	<i>Wypić (coś) duszkiem</i>	289
<i>Łabędzi śpiew</i>	267	<i>Każda liszka swój ogon chwali</i>	290
<i>Puścić (popuścić) wodze fantazji</i>	268	<i>Być komuś kulą (a nie: kamieniem)</i>	
<i>Wziąć (brać) kogo na spytki</i>	269	u nogi	291
<i>Mieć duszę na ramieniu;</i>		<i>Tere-fere</i>	292
<i>Wtrącać swoje trzy grosze;</i>		<i>O jednej jaskółce, która nie czyni</i>	
<i>Języczek u wagi (a nie: ...uwagi)</i>	269	wiosny	293
<i>Bić brawo</i>	270	<i>Poznać pana po cholewach</i>	294
<i>Dać (komuś) kosza</i>	271	<i>Niedźwiedzia przysługa</i>	295
<i>Ojciec Wirgiliusz uczył dzieci swoje...</i>	272	<i>O płaceniu płatem (np. sukna)</i>	295
<i>Na pohybel</i>	273	<i>O okrzyku sędzia kalosz</i>	296

III

Leksyka, fleksja, składnia.

Jakie to ciekawe, a zarazem proste

<i>Pomarańcza (a nie: pomarańcz)</i>	298	<i>Zajazd, czyli zajęcie siłą posiadłości</i>	315
<i>O cyfrach i liczbach</i>	299	<i>Efektowny i efektywny</i>	316
<i>Półtora, trudny liczebnik</i>	300	<i>O wyrazach gap i gapa</i>	317
<i>Cudzysłów</i>	301	<i>Fair, fair play</i>	318
<i>Membrana (a nie: membrama),</i>		<i>Capstrzyk</i>	319
<i>laboratorium (a nie: labolatorium)</i>	302	<i>Jak z papuci i kapci zrobili się</i>	
<i>Przerębła i przerębel</i>	303	<i>papcie</i>	320
<i>Studniówka i komers</i>	304	<i>O uszach (człowieka) i uchach</i>	
<i>Maż (a nie: mażła)</i>	305	(<i>garnka</i>)	322
<i>Puf (a nie: pufa)</i>	306	<i>Chryzantema</i>	323
<i>Zamachowiec</i>	307	<i>Październik, listopad – kiedyś tych</i>	
<i>Kapsel (rzadziej kapsła)</i>	307	nazw używano wymiennie...	324
<i>Farma i ferma</i>	308	<i>W każdym razie (a nie: w każdym bądź</i>	
<i>Wyprzedaż</i>	309	<i>razie)</i>	325
<i>Rodzic</i>	310	<i>O czasownikach patrzeć i patrzyć</i>	326
<i>KłMłB</i>	311	<i>Myśleć, ale: wymyślić, domyślić się</i>	327
<i>Vademecum (wademekum)</i>	312	<i>Dziękuję i dzięki</i>	328
<i>Ekler, eklerek, eklerka</i>	313	<i>Przyszli drodzy wujostwo</i>	328
<i>Żołądz</i>	314	<i>Tata i tato (kłopot z odmianą)</i>	330

<i>Na pustyni, choć „W pustyni i w puszczy”</i>	332	<i>Mól</i> (a nie: <i>mol</i>) książkowy	371
<i>18 lutego</i> (a nie: <i>18 luty</i>)	333	<i>Muchomor</i> lub <i>muchomór</i>	372
<i>To dziecko</i> (a nie: <i>te dziecko</i>)	334	<i>Zamrażalnik</i> , ale: <i>zamrażarka</i>	373
<i>Awizo</i> trzeba odmieniać.	335	<i>Dech</i> , ale: <i>tchu</i> , <i>tchem</i>	374
<i>Meczów</i> czy <i>meczy?</i>	336	<i>Tyłny</i> (a nie: <i>tylni</i>) wiatr	375
<i>Piłka</i> wyszła <i>na aut</i> (a nie: <i>w aut</i>)	337	<i>Umiem</i> , <i>rozumiem</i>	376
<i>Brać</i> psa <i>na smycz</i> (a nie: <i>na smyczę</i>)	338	<i>Pożyczę</i> trochę <i>pieniędzy</i> ; wynajmę <i>mieszkanie</i>	377
Trudne czasowniki <i>włączać</i> , <i>wyłączać</i>	339	<i>Odechciewa</i> mi się <i>wszystkiego</i>	378
<i>Wolność</i> , <i>Tomku</i> , <i>w swoim domku</i>	340	<i>Warto było</i> (a nie: <i>wartało!</i>) <i>to zrobić</i>	379
<i>W porównaniu</i> z <i>czymś</i>	341	<i>Kamikadze</i> lub <i>kamikaze</i>	380
<i>Psubrat</i> (komu? czemu?)...	342	<i>Anioł</i> – <i>aniołowi</i> , ale: <i>diabeł</i> – <i>diabłu</i>	381
<i>Dzięki pomocy...;</i> <i>wskutek wypadku...</i>	343	<i>Co niedziela</i> , ale: <i>co roku</i> (albo <i>co rok</i>)	382
<i>Jest</i> (<i>ten</i>) <i>dziesiątek</i> i (<i>ta</i>) <i>dziesiątka</i>	344	<i>Konie</i> – <i>koźmi</i>	383
<i>Przyjaciele</i> – (o kim? o czym?) o <i>przyjaciółach</i>	345	<i>Co ma luty</i> do czasownika <i>litować się...</i>	385
<i>Iść</i> przez <i>most</i>	346	Jak odmieniać słowo <i>poczet?</i>	386
<i>Obfitować</i> , <i>opływać</i> (w coś).	347	<i>Legia Warszawa</i> , czyli <i>legioniści</i> (a nie: <i>legiści</i>)	387
<i>Pogłośnić</i> , <i>podgłośnić</i> <i>radio</i>	348	<i>Kiwi</i>	388
<i>Jeźdź</i> (a nie: <i>jeździej</i>)	349	<i>Dr Guillotin</i> nie wynalazł <i>gilotyny...</i>	389
<i>Zjadłbym</i> <i>lody</i> i <i>zjadłbym</i> <i>loda</i>	349	<i>O pasibrzuchu</i> i <i>pasozycie</i> (kiedyś: <i>pasorzycie</i>)	391
<i>Przed</i> <i>laty</i> , <i>ostatnimi</i> <i>czasami</i> , <i>innymi</i> <i>słowy</i>	350	<i>Sweter</i> (a nie: <i>swetr</i>)	392
<i>Księga 1001</i> <i>nocy</i>	351	<i>Zuch</i> , czyli dawniej ‘ <i>ktos</i> <i>zuchwały</i> ’	394
<i>Piętnaście</i> po <i>8.00</i> , za <i>piętnaście 8.00</i>	352	<i>Pizama</i> lub <i>pidżama</i>	395
<i>Bazgrać</i>	353	<i>Piekło</i> , dawniej (<i>ten</i>) <i>pkieł</i>	396
<i>Dlaczego</i> <i>podkoszulek</i> , a nie: <i>podkoszulka</i>	354	<i>Na glanc</i> (<i>glans</i>), <i>iść</i> <i>na przebój</i>	397
<i>Liceum imienia</i> króla <i>Jana III</i> <i>Sobieskiego</i>	355	<i>Nienawidzić</i> (a nie: <i>nienawidzić</i>)	398
<i>Wszcząć</i>	355	<i>Francuskie à la</i>	399
<i>Ryzykować</i> <i>życie</i> (a nie: <i>życiem</i>), ale: <i>Brzydzą się</i> <i>tobą</i> i <i>brzydzą się</i> <i>ciebie</i>	356	<i>Nów</i> , <i>nowiu</i> (a nie: <i>nowia</i>)	400
<i>Ambulans</i> (l.mn. <i>ambulanse</i> // <i>ambulansy</i>)	358	<i>Bogini</i> (a nie: <i>boginia</i>)	401
<i>Karczma</i> , <i>tych...?</i>	358	<i>Na po świętach</i> , <i>na po wakacjach</i>	401
(<i>Ta</i>) <i>kometa</i> , dawniej (<i>ten</i>) <i>kometa</i>	359	<i>Rajstop</i> , ale: <i>rajtuzów</i> (a nie: <i>rajtuz</i>)	402
<i>On</i> jest <i>wart</i> <i>uwagi</i> (a nie: <i>warty</i> <i>uwagi</i>)	360	<i>Westerplatte</i> . Jak poprawnie wymawiać tę nazwę?	403
<i>Gofr</i> (a nie: <i>gofer</i>)	361	<i>Poszłam</i> , ale: <i>poszedł</i>	405
<i>Co tu jest</i> <i>napisane?</i> (a nie: <i>co tu pisze?</i>)	362	<i>O steranym</i> <i>życiem</i> <i>detektywie</i>	405
<i>Hulali</i> <i>po polu</i> i <i>pili</i> <i>kakao</i>	363	<i>Powinieneś</i> (a nie: <i>powinneś</i>)	407
<i>Kłopoty</i> ze słowem <i>chłopak</i>	364	<i>Pieniądze</i> , ale: <i>pieniędzy</i>	408
Jak brzmi dopełniacz od (<i>te</i>) <i>radia?</i>	366	<i>O upływie</i> (<i>długiego</i>) <i>czasu</i> i <i>wyrazach</i> (<i>głębokiego</i>) <i>współczucia</i>	408
<i>Statua</i> , <i>statui</i> lub <i>statuy</i>	367	<i>Drylować</i> (a nie: <i>drelować</i>) <i>wiśnie</i>	409
<i>Widzimi się</i>	368	<i>Złożyć</i> <i>sprawozdanie</i> (a nie: <i>zdać</i>)	410
<i>O domu</i> , <i>o synu</i> , <i>o panu</i> (a nie: <i>o domie</i> , <i>o synie</i> , <i>o panie</i>)	369	<i>Pojedynczy</i> , <i>pojedynczo</i>	411
<i>Kontrola</i> (a nie: <i>kontrol</i>)	370	Dawniej <i>szmalec</i> , dziś <i>smalec</i>	412
		Jak wymawiać liczebniki <i>pięćset</i> i <i>sześćset</i>	413
		Jak artykułować słowo <i>święty</i>	413
		„ <i>Jedziemy</i> <i>do</i> <i>zo</i> , <i>zo</i> , <i>zo</i> ”.	414
		Jak wymawiać głoskę [v]	415

IV

Niestraszna ortografia, jeśli się ją sukcesywnie
zacznie zgłębiać

Po co w ortografii rz i ż oraz ó i u	417	O pisowni słowa	
<i>Gzęgźółka</i>	418	<i>sylwester/Sylwester</i>	464
<i>Ożeż ty!</i>	420	<i>Jerzyk i język</i>	465
<i>Allah, Allach, Ałłach</i>	421	<i>Dlaczego chuligan?</i>	466
<i>Lampa Aladyna</i> (a nie: <i>Alladyna</i>)	422	<i>Chaszczce</i>	467
<i>A nuż, widelec...</i>	422	<i>Półzartem, półkłęczęć, o wpół</i>	
<i>Rzeżucha</i>	423	<i>do dziesiątej</i>	467
<i>Wyżać, ale: wyrznąć</i>	424	<i>Ciut, ciut a. ciut-ciut</i>	469
<i>Skuwka, zasuwka, zakuwka, okuwka,</i>		<i>Po łeb(p)kach</i>	469
<i>ale: podkówka i podkuwka</i>	425	<i>Żeby kózka nie skakała, toby</i> (a nie: <i>to by</i>)	
<i>Brokuł</i>	426	<i>nózki nie złamała</i>	470
<i>Ogórek</i>	427	<i>Purée lub piure; tournée</i>	471
<i>Pszczółka, kszyk, bukszpan</i>	429	<i>Kebab, po turecku kebab</i>	472
<i>Wachlarz, ale: wahadło</i>	430	<i>Szwendać się</i>	473
<i>Agrafka, karafka, brytfanna</i>	431	<i>Nowo otwarty sklep</i>	
<i>Zsiadłe (mleko), szczepić, zhańbić</i>	432	<i>(a nie: nowootwarty)</i>	474
<i>Myśli(stwo), ale: rybołó(wstwo)</i>	433	<i>Hebrydy</i> (a nie: <i>Hybrydy</i>)	475
<i>Na co dzień</i>	434	<i>Sjesta</i> (a nie: <i>siesta</i>)	475
<i>Pinezka i pineska</i>	435	<i>Ciemieżyciel, ale: ciemieżca</i>	
<i>Błahy</i>	436	<i>(a nie: ciemieżca)</i>	476
<i>Wataha</i>	437	<i>Hurkot lub hurgot</i>	477
<i>Szmatka, ale: szufladka</i>	439	<i>Pisze się aha</i> (a nie: <i>acha</i>)	478
<i>Beczółka</i> (a nie: <i>beczółka</i>)	439	<i>Chromosomy</i>	479
<i>Nie dostyszeć i niedostyszeć</i>	440	<i>Dzień Zaduszny, ale: dzień</i>	
<i>Wpław, wzdłuż, wszerz</i>	442	<i>Wszystkich Świętych</i>	480
<i>Ziemia, ziemi</i>	443	<i>Holocaust</i> (<i>Holokaust</i>), <i>holocaust</i>	
<i>Obiad, ale: objadać się</i>	444	<i>(holokaust)</i>	481
<i>Hopsasa!</i>	445	<i>Chłopcy „z placu Broni”</i>	
<i>Nieśpieszno</i> (jak?) i <i>nie śpieszno</i>		<i>czy „z Placu Broni”?</i>	481
<i>(komu?)</i>	446	<i>Grapefruit lub grejfrut</i>	
<i>Niezbędny</i> (kiedyś <i>niezbedny</i>)	447	<i>(a nie: grejfrut)</i>	482
<i>Ślodko, ale: słodziutko</i>	448	<i>Corrida // korrida, corso</i>	
<i>Na oścież</i> (albo <i>na roścież,</i>		<i>// korso, confetti // konfetti</i>	483
<i>albo na rozcież</i>)	449	<i>Szklany, blaszany, wełniany</i>	484
<i>Durszłak</i>	449	<i>Klocki Lego</i>	485
<i>Hipoalergiczny żel pod prysznic</i>	451	<i>Co najmniej</i>	486
<i>Romantyzm, w romantyzmie</i>	451	<i>Wihajster</i>	487
<i>Przypruszony</i> (a nie: <i>przypruszony</i>)	453	<i>Kulig</i> ('przejażdżka saniami')	
<i>Brzoskwinia – brzoskwini, dynia – dyni,</i>		<i>był kiedyś kulikiem</i>	488
<i>ale: cukinia – cukinii</i>	454	<i>Audio-wideo</i>	489
<i>Zagwozdka</i> (a nie: <i>zagwostka</i>)	455	<i>Dwudziestkapiątka</i>	490
<i>Zaulek</i> (a nie: <i>zaulek</i>)	456	<i>Spośród, ale: sponad i z ponad</i>	491
<i>Dlaczego pisze się bohater</i>	457	<i>Niełatwo</i> (bo: <i>niełatwy</i>)	492
<i>Toreador</i> (a nie: <i>torreador</i>)	458	<i>Rządzić, ale: żądać</i>	493
<i>Churał i chorał</i>	459	<i>Żubr</i> (kiedyś <i>zubr</i>)	494
<i>Hełm, ale: Chełm</i>	460	<i>Tętent</i>	495
<i>O wyrazach chart i hart</i>	461	<i>W koło i wkoło</i>	496
<i>Rzewnie i żywnie</i>	462	<i>Kogel-mogel</i>	497
<i>Prosimy o niepotwierdzenie zapłaty</i>		<i>Ależ robicie harmider!</i>	498
<i>faksem</i>	462	<i>Na pewno, zapewne</i>	499

<i>Lignina</i> (a nie: <i>liglina</i>), <i>celofan</i> (a nie: <i>celafon</i>)	499	Chodźmy do <i>McDonalda</i> (a nie: <i>McDonaldsa</i>)	506
<i>Zresztą</i> , ale: <i>bez reszty, do reszty</i>	500	<i>Wyspy Kerguelena; Eurazja</i>	507
<i>Nie siorbać</i> przy jedzeniu!	501	<i>Cappuccino; Księga Guinnessa;</i> <i>Rzeka Missisipi</i>	508
<i>Pęseta</i> (a nie: <i>penseta</i>)	502	<i>Subskrybować</i> , ale: <i>subskrypcja</i>	509
<i>Rozarium</i> lub <i>rosarium</i>	503	<i>Aprowidować</i> , ale: <i>aprowizacja</i>	510
<i>Krępować się</i>	503	<i>Skype, Skype'a</i> , ale: <i>na Skypie</i> (a nie: <i>na Skype'ie</i>)	511
<i>Weekend</i>	504	<i>PS</i>	512
<i>Takielarz</i> i <i>takielaż</i>	505		
<i>Merry Christmas</i>	506		

V

Nowopolszczyzna XXI stulecia, czyli dużo nowych słów i radosna twórczość młodzieży

<i>Telefon komórkowy</i>	513	<i>Zapping</i>	538
<i>E-mail, mail</i> albo potocznie <i>mejl</i>	514	<i>Nara!</i> , <i>wporzo</i> , <i>spoko</i> w słowniku	539
<i>SMS-y</i> (a nie: <i>smsy, sms-y</i>)	515	<i>Lapbook</i>	540
Jak symbol @ został <i>małpą</i>	516	<i>Ściemniać</i>	541
<i>Emotikony</i>	517	<i>Prank, prankowanie, prankować</i>	541
<i>Oldskul</i> i <i>peeleny</i>	518	<i>Props (propsy)</i>	542
O <i>kseroboju, lamusie, wypasie</i> i <i>padace</i>	519	<i>Odjaniepawlić, odjaniepawlać</i>	543
O „ <i>Grażynach</i> ”, „ <i>Januszach</i> ” i „ <i>Sebastianach</i> ”	520	O słowie <i>macte</i> i wyrażeniu <i>sub rosa</i>	544
O <i>Facebooku</i> i <i>fanpage'u</i>	521	<i>Dzban</i>	544
<i>Lajtowa wycieczka, sofciarska</i> <i>muzyka</i>	522	<i>Emoji</i>	545
<i>Krejzol, krejzolka</i>	523	<i>Kanary, dzisiaj kanarinios</i>	546
<i>Bigoreksja</i>	524	<i>Melanż</i>	547
<i>Y'know, ja sbe tko czsm skrc slwka</i>	524	<i>iPhone, iPod, iPad</i>	548
Co znaczy <i>dokładnie?</i>	525	<i>Ziomal</i>	548
<i>Influencer</i>	526	<i>To żenua!</i>	549
<i>Nomofobia</i> i <i>obselitofobia</i>	527	<i>Hajs</i>	550
<i>Diss</i> , czyli 'cięta riposta'.	528	<i>Catfishing, kittenfishing</i>	551
<i>Letkiewicz</i>	528	Po co mówić <i>wow!</i> , skoro jest <i>oj!</i> , <i>ovej!</i> , <i>jejku?</i>	551
Było <i>masno</i>	530	Z wszelkich <i>kinderów</i> polecam <i>kindersztubę!</i>	552
<i>Sztos</i>	531	<i>!<0(h4m Ci3, czyli: Kocham Cię</i>	553
<i>Sorry, sorki, sorewicz</i>	531	<i>LOL, YOLO</i> i <i>SWAG</i>	554
<i>Nerd, nerdzić</i>	532	<i>Nei</i>	555
<i>Rozkminić</i> (coś)	533	<i>XD</i>	556
<i>Masakra</i>	534	Skąd się wzięło <i>OK?</i>	557
<i>Dostać bana</i> , czyli zostać wyrzuconym z czata	535	O <i>graffiti, grafficiarzach</i> i <i>graffitomanach</i>	558
<i>Ciacho</i>	536	<i>Bakomat</i> ('stacja benzynowa')	560
<i>Telepator</i> i <i>blaszak</i>	536	O <i>clubbingu, biforce</i> i <i>afterce</i>	561
		„ <i>To mój crush, to moja crush</i> ”	562
Bibliografia	565	Indeks wyrazów, wyrażen i zwrotów	568